

Sprawozdanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach z realizacji Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej w Gminie Chorzele za rok 2025

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49).

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami uchwala się niniejszą ustawę”

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności wypełniania tych funkcji.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

"Rodzina jest pierwszą i najważniejszą szkołą wychowania społecznego."

— Jan Paweł II

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, w którym może odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej członków, a szczególnie dzieci.

Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie zrealizować podstawowych zadań, relacje rodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się niezgodne z normami prawnymi i

moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dezorganizacja rodziny przyczynia się do niedostosowania społecznego dziecka.

Rodzina powinna przede wszystkim w swoim środowisku lokalnym otrzymać daleko idącą pomoc w formie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej oraz pracy socjalnej. Ta pomoc powinna być silnie skorelowana z pomocą materialną adresowaną do rodzin o najniższych dochodach tak, aby zahamować proces umieszczania dzieci w zastępczych formach opieki z powodów ekonomicznych.

Stosując ustawę, należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

1. wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. powrotu do rodziny;
3. utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
4. stabilnego środowiska wychowawczego;
5. kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
6. pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
9. ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Zadania związane z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach.

Zadania własne gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy :

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4. finansowanie:
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6. sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:
 - a) do dnia 31 stycznia danego roku - za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
 - b) do dnia 31 lipca danego roku - za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;
- 7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 177 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań zleconych gminy należy :

1. wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust.1;
2. realizacja zadań zleconych z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.

Ww. ustawa kładzie główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, czyli w rodzinie. Zakłada ona w szczególności:

1. wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka,
2. dalszy rozwój placówek wsparcia dziennego, gdzie współpracujący z rodzicami specjaliści pomagają dziecku,
3. wprowadzenie i wzmacnianie działań asystentów rodziny, których zadaniem jest systematyczna, bezpośrednia praca z rodziną przeżywającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.

Wspieranie rodziny w rozumieniu ustawy polega na:

1. analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
2. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;

3. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
4. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
5. pomocy w integracji rodziny;
6. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
7. dążeniu do reintegracji rodziny.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
2. terapii i mediacji;
3. usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
4. pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
5. organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

Analiza SWOT wg danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Zaangażowanie wielu podmiotów w działania na rzecz dzieci i rodziny, • Zatrudnienie asystentów rodziny, • Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, • Realizowanie działań socjalnych i społecznych, przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz dysfunkcjom rodzin, • Dostępność do poradnictwa specjalistycznego, • Rozwinięta oferta edukacyjna Gminy, w tym szkoły, przedszkola, żłobek, • Rozwinięta infrastruktura sportowa, w tym kryta pływalnia, hala sportowa, Boiska „Orlik”, • Realizacja rządowych programów ośłonowych,	• Pogłębiające się zjawisko starzenia się społeczeństwa, • Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie tworzenia grup samopomocowych, • Niechęć Klientów do zmiany swoich postaw i zachowań, niechęć do nawiązywania współpracy z instytucjami niosącymi pomoc rodzinie, • Brak rodzin wspierających, o których mowa, w ustawie o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, • Wyczuwana bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów.

• Funkcjonowanie w Gminie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Realizowanie w placówkach oświatowych na terenie Gminy programów profilaktyczno-edukacyjnych, • Realizowanie działań z zakresu udzielania pomocy żywnościowej oraz dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach.	
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Kompleksowe wsparcie rodzin dzięki współpracy różnych instytucji, • Wzrost świadomości i wiedzy rodziców na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, • Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników instytucji pomocowych. • Rządowe programy osłonowe oraz Karta Dużej Rodziny znacząco wpływające na poprawę warunków materialnych rodzin najuboższych, • Zwiększająca się świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami, • Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.	• Zanik więzi i wartości rodzinnych. • Rozpad rodzin (rozwoły, separacje, wyjazdy za granicę), • Uzależnienie członków rodziny od alkoholu, • Społeczna akceptacja dla osób nadmiernie spożywających alkohol, • Małe zainteresowanie mieszkańców Gminy poprawą swojej sytuacji życiowej (niechęć do korzystania z dostępnych form pomocy rodzinie). • Obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej uczniów, • Występujący problem przemocy domowej i rówieśniczej, • Starzejące się społeczeństwo. • Ryzyko wzrostu liczby osób, wymagających opieki i pielęgnacji, związane z procesami demograficznymi.

	• Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych, • Narastanie zjawiska „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności, • Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, częste zmiany i trudności w ich interpretacji.

Program Wsparcia Rodziny w Gminie Chorzele na lata 2023-2025

Koordynatorem „Programu Wsparcia Rodziny w Gminie Chorzele na lata 2023-2025” jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach.

Celem Programu jest kompleksowe zapewnienie wsparcia dziecku i rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program zawiera zaplanowane działania, które są nakierowane na przywracanie zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę z rodziną.

Głównym celem Programu Wsparcia Rodziny w Gminie Chorzele na lata 2023-2025 jest **„wsparcie rodzin z Gminy Chorzele w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”**.

Do tak określonego celu głównego wskazano następujące cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny.
2. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.
3. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

Program skierowany jest do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Chorzele a w szczególności do rodzin:

1. przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze,
2. wielodzietnych,
3. niepełnych,
4. z problemem alkoholowym
5. dysfunkcyjnych,
6. zagrożonych umieszczeniem dzieci w rodzinie zastępczej lub innych formach opieki.

Zasobami wspierającymi rodzinę i dziecko są instytucje i organizacje, które działają na terenie danej gminy, bądź obejmują zasięgiem działania jej mieszkańców. Oprócz podmiotów działających lokalnie, mieszkańcy mogą korzystać z instytucji ponadlokalnych, regionalnych, ogólnopolskich. Poniżej zamieszczono dane podmiotów, które działają na rzecz rodziny i dziecka w Gminie Chorzele.

Działania wspierające na rzecz rodzin i dzieci podejmują w szczególności:

1. Urząd Miasta i Gminy Chorzele.
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach jako koordynator Programu, Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.
3. Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chorzelach.
4. Placówki Służby Zdrowia.
5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przasnyszu.
6. Komisariat Policji w Chorzelach.
7. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Przasnyszu i Czarni.
8. Sąd Rejonowy w Przasnyszu.
9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Przasnyszu.
10. Kluby Sportowe, Stowarzyszenia, Fundacje.
11. Mazowieckie Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.
12. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Chorzelach oraz filie.
13. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu.
14. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Przasnyszu.
15. Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.
16. Gminne placówki oświatowe.

W Programie określono szereg działań mających służyć osiągnięciu celu głównego oraz celów szczegółowych. Działania podejmowane w ramach Programu, w myśl ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mają głównie charakter działań profilaktycznych, zapobiegających występowaniu niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny. Systematyczny monitoring działań ma na celu ocenę ich efektywności oraz ich modyfikację, zgodnie z potrzebami oraz zmianami społecznymi, prawnymi, kulturowymi i ekonomicznymi.

Najważniejszym założeniem Programu jest prawidłowo funkcjonująca rodzina. Pomoc ukierunkowana jest zatem na wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie – w miarę możliwości – do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienia im życia w warunkach opowiadających godności człowieka, a także zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie.

Działania w ramach Programu obejmują:

1. Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, terapeutycznego z zakresu uzależnień).
2. Objęcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekunów – wychowawczych oraz kobiet i rodzin wychowujących ciężko chore dziecko wsparciem asystenta rodziny.

3. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.
4. Organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację.
5. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze, specjalistyczne i inne według potrzeb.
6. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom.
7. Zapewnienie pomocy rodzinom/osobom borykającym się z problemem alkoholowym.
8. Zapewnienie pomocy rodzinom/osobom doznającym przemocy.
9. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
10. Monitorowanie sytuacji rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
11. Zapewnienie rodzicom możliwości skorzystania z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (FEPŻ).

W 2025 r. w ramach realizacji Programu podjęto następujące działania:

1. Udzieliliśmy wsparcia rodzinom z dziećmi z niepełnosprawnościami i rodzinom dysfunkcyjnym poprzez wskazywanie instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny.
2. Wspieraliśmy rodziny w kontaktach z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
3. Udzielaliśmy dziecku i rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej niezbędnej pomocy socjalnej, psychologiczno-pedagogicznej, opiekuńczej, terapeutycznej poprzez kierowanie do odpowiednich instytucji pomocowych.
4. Zapewnialiśmy dostęp do informacji i poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodziny i kobiety w trudnych ciążach. W 2025 r. wypłacono 1 świadczenie jednorazowe w ramach ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".
5. Podejmowaliśmy działania wspierające rodziny we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania.
6. Prowadziliśmy elementarną pracę socjalną poprzez udzielanie pomocy rodzicom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wykrywanie i usuwanie przyczyn trudności, prowadzenie działalności profilaktycznej i doradczej oraz współpracę z pedagogami szkolnymi.
7. Poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną tworzyliśmy możliwości rozwoju poradnictwa rodzinnego w zakresie pojawiających się problemów społecznych stanowiących przyczynę zagrożeń współczesnej rodziny oraz zwiększenie umiejętności wychowawczych rodziców. Działania były podejmowane we współpracy z asystentem rodziny. Połączenie pracy pracownika socjalnego, asystenta rodziny i ewentualnie

kuratora sądowego daje możliwość uzyskania pełnego obrazu sytuacji rodziny i stwarza możliwość trafnego zdefiniowania form wsparcia, działań krótkofalowych i długofalowych na rzecz rodziny.

W roku 2025 na terenie Gminy Chorzele nie posiadaliśmy rodzin wspierających i nie ponosiliśmy z tego powodu kosztów na szkolenie ww.

8. W ramach przewyciężania trudności opiekuńczo – wychowawczych oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego rodzinom udzielaliśmy wsparcia finansowego. W roku 2025 wsparciem z zasobów pomocy społecznej objęto 172 rodziny z dziećmi, w tym z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 12 rodzin.
9. Zagwarantowaliśmy dożywianie w szkole uczniom tego potrzebującym. W 2025 r. OPS objął dożywianiem 344 uczniów z terenu miasta i gminy Chorzele. Z zasiłków celowych na zakup żywności w ramach programu "Posiłek w szkole i w domu" skorzystał 110 osób z 44 rodzin. Z pomocy w formie dożywiania skorzystało 10 rodzin, które borykają się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
10. W ramach wspierania rodzin najuboższych prowadziliśmy dystrybucję darmowej żywności z programu FEPŻ. W roku 2025 r. rozdaliśmy: 25 761,31 kg żywności (w asortymencie m.in.: mleko, ser, cukier, makaron, dżem, miód, dania gotowe, olej, szynka wieprzowa itp.) dla 765 osób z 270 rodzin. Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z darmowej żywności skorzystało 13 rodzin.
11. Podejmowaliśmy współpracę w sprawach podopiecznych z różnymi instytucjami, w szczególności z: Miejsko-Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkołami, ZUS, Sądami, PUP, PCPR – rozwiązując indywidualne problemy rodzin.
12. Prowadziliśmy aktywne działania w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Wspólnie z funkcjonariuszami Komisariatu Policji w Chorzelach podejmowaliśmy interwencje niosąc potrzebną pomoc.
13. Zapewniliśmy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych dostęp do poradnictwa specjalistycznego. Trudne wydarzenia rodzinne i kryzysy mogą znacząco wpływać na funkcjonowanie rodziny i jej członków. Złe wzorce i szkodliwe strategie radzenia sobie w takich sytuacjach, mogą spowodować zahamowanie i uczucie stagnacji w rozwoju rodziny. Aby zapobiegać takim sytuacjom w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chorzelach został zatrudniony psycholog oraz przyjmuje konsultant ds. uzależnień. Odbывały się konsultacje psychologiczne, odnośnie uzależnień i elementarna praca socjalna. Dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz potrzebujących wsparcia z innych powodów (np. alkoholizm) zapewniono dostęp do poradnictwa

specjalistycznego. W 2025 r. z porad psychologa skorzystało 28 osób.

Pomoc specjalisty psychoterapii uzależnień obejmowała łącznie:

- 51 konsultacji indywidualnych z osobami z problemami alkoholowymi,
- 4 konsultacje indywidualne z osobami współuzależnionymi,
- 14 konsultacji indywidualnych ze sprawcami przemocy domowej objętymi procedurą „Niebieskie Karty”,
- 20 spotkań grup wsparcia.

14. W ramach działań wspierających rodzinę Ośrodek realizował również zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny. W roku 2025 wydano 68 Kart Dużej Rodziny. Ogólnie od momentu wejścia w życie przepisów ww. ustawy wydano 2635 Kart Dużej Rodziny.
15. Współfinansowaliśmy pobyt 9 dzieci w rodzinie zastępczej – na ten cel wydatkowano 103 581,81 zł oraz pobyt 1 dziecka w Regionalnej Placówce Opiekuńczo -Terapeutycznej – koszt pobytu 133 154,02 zł.
16. Istotnym działaniem w obszarze wspierania rodziny było zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia ze strony asystenta rodziny.

Wsparcie asystenta rodziny

Niezbędnym działaniem profilaktycznym względem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest przede wszystkim zapewnienie rodzinom możliwości korzystania z pomocy asystenta rodziny. Należy również w tym miejscu podkreślić, że asystent rodziny nie pracuje samotnie w systemie pomocy społecznej a w zespole multiprofesjonalnym, złożonym z przedstawicielami innych służb.

W przypadku otrzymania przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodzinnej, pracownik socjalny, jeżeli uzna za zasadne, występuje do dyrektora Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Po otrzymaniu wniosku dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej przydziela rodzinie asystenta rodziny. Praca z rodziną prowadzona jest również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – wówczas prowadzone są działania w kierunku powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Chorzelach wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych sprawuje dwóch asystentów. Asystenci rodziny pracują w zadaniowym czasie pracy - w zależności od potrzeb rodziny i zgodnie z ustalonym planem pracy. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym

czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Zakres obowiązków asystenta rodziny został wyszczególniony w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do zadań asystenta rodziny należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11a) udzielanie wsparcia dziecku przez towarzyszenie mu podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem, o których mowa w art. 76a *wyznaczenie asystenta rodziny* §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.);
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2024 r. poz.1829)
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;

- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno - pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Rolą asystenta rodziny jest wspieranie rodziny w poprawie jej sytuacji życiowej oraz w nauce prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego. Pomaga również w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych. Dodatkowo asystent wspiera aktywność społeczną i zawodową członków rodziny, motywując ich do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Asystent uczy rodziców właściwych metod wychowywania i sprawowania opieki nad dziećmi, przekazując informacje o prawidłowych postawach rodzicielskich, skutecznych sposobach komunikowania się oraz uświadamiając im, jaką rolę pełnią wobec swoich dzieci. Pokazuje również korzyści płynące z tworzenia pozytywnych wzorców oraz udziela informacji na temat sposobów i miejsc spędzania czasu wolnego z dziećmi. Zachęca rodziców do okazywania dzieciom miłości, a także motywuje ich do dbania o edukację i rozwój dziecka oraz monitorowania jego osiągnięć szkolnych. Asystent rodziny towarzyszy rodzinie w kontaktach z nauczycielami i pedagogiem szkolnym. W przypadku niepokojących objawów w zachowaniu dziecka, wspiera rodziców w diagnozowaniu potrzeb rozwojowych, możliwości oraz ewentualnych zaburzeń zachowania, kierując ich do poradni psychologiczno-pedagogicznych lub innych placówek specjalistycznych. Praca asystenta jest procesem długofalowym, dlatego działania muszą być systematycznie utrwalane, aby przyniosły trwałe efekty.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami z wieloma problemami (są nimi nie tylko trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ale również niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, przewlekłe choroby somatyczne, zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe, wyuczona bezradność, uzależnienia, przemoc). Rodzina będąca odbiorcą wsparcia asystenta rodziny zazwyczaj od wielu lat funkcjonuje w systemie pomocy społecznej z którą pracowało wielu przedstawicieli służb pomocowych. Działania te często były bezskuteczne m.in. z powodu zagrożenia bezpieczeństwa małoletnich i braku warunków do prawidłowego rozwoju dzieci z tych rodzin i zagrożenia odebrania ich do pieczy zastępczej.

Asystent rodziny aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym, nawiązując kontakty zarówno z kuratorami zawodowymi i społecznymi Sądu Rejonowego w Przasnyszu, jak i z dzielnicowymi Komisariatu Policji w Chorzelach. Wspiera również współdziałanie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu, placówkami oświatowymi funkcjonującymi na terenie Gminy Chorzele, podmiotami leczniczymi oraz Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Chorzelach. W ramach swojej pracy współpracuje także

z Miejsko-Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chorzeliach oraz z pracownikami socjalnymi, zapewniając kompleksowe wsparcie rodzinom w potrzebie.

Do zadań asystenta rodziny należy systematyczne dokumentowanie pracy z rodziną, dokonywanie okresowej oceny jej sytuacji oraz przygotowywanie odpowiednich sprawozdań. Fundamentem pracy asystenta jest plan pracy z rodziną, opracowany we współpracy z jej członkami i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Plan ten określa zakres działań zmierzających do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, uwzględnia terminy realizacji poszczególnych działań oraz przewidywane rezultaty. Ponadto asystent prowadzi karty pracy, w których dokumentuje każde spotkanie z rodziną oraz opisuje podejmowane działania, co pozwala na bieżące monitorowanie postępów i efektywności podejmowanego wsparcia.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach zatrudnia dwóch asystentów rodziny.

W okresie sprawozdawczym w gminie Chorzeli wsparciem asystentów rodziny zostało objętych 16 rodzin, zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej lub mających dzieci w pieczy zastępczej – posiadających ograniczoną władzę rodzicielską poprzez nadzór kuratora sądowego.

Dane dotyczące rodzin:	2024	2025
Liczba rodzin	15	16
Liczba rodzin z którymi asystent współpracuje powyżej roku	9	11
Ilość spotkań z rodzinami (w środowisku rodzinnym)	68 godz. średnio miesięcznie	60 godz. średnio miesięcznie
Rodziny pełne	8	9
Rodziny niepełne	4	7
Liczba rodzin z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej	1	1
Ilość osób dorosłych wykazujących dysfunkcje rozwojowe, zaburzenia zachowania lub niepełnosprawność	1	3
Ilość dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi lub niepełnosprawnością	0	0
Ilość osób z problemem alkoholowym	8	12
Liczba rodzin, w których została wszczęta procedura NK	1	2

Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora	10	14
Liczba rodzin, która odmówiła współpracy z asystentem	0	1
Ilość rodzin, w których zakończono współpracę	3	6

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny dominują problemy opiekuńczo-wychowawcze, brak konsekwencji w wychowywaniu dzieci, brak umiejętności dbałości o dom, utrzymania porządku, dbałości o higienę osobistą własną i dzieci, nieadekwatne do pogody ubieranie dzieci, zaniedbywanie zaspokojenia podstawowych potrzeb dzieci (psychicznych, duchowych a nawet fizycznych), wyuczona bezradność rodziców, problemy finansowe rodzin, nieumiejętne gospodarowanie posiadanymi środkami finansowymi, brak pracy zawodowej rodziców, nadużywanie alkoholu przez opiekunów.

Podczas pracy z rodziną podejmowaliśmy następujące działania zgodnie z indywidualnym planem pracy:

- przeprowadziliśmy rozmowy z rodzicami dotyczące właściwych zachowań wobec dzieci, (uczyliśmy bycia konsekwentnym w stosunku do dzieci, właściwego zwracania się do członków rodziny, nie składania dzieciom obietnic bez pokrycia; właściwego, stosowanego do pogody ubierania dzieci),
- uczyliśmy rodziców poprawnego kontaktu z dziećmi (wdrażaliśmy dzieci do pomocy na miarę ich możliwości, uczyliśmy rozmów w spokojnej i życzliwej atmosferze),
- motywowaliśmy i uczyliśmy klientów odpowiedniej dbałości o dom i utrzymania porządku w nim, ukazywaliśmy korzyści i straty (w posprzątanym domu mieszka się przyjemniej, łatwiej jest coś znaleźć, dzieci są bezpieczne, uczą się od rodziców właściwych zachowań i dbałości o dom),
- wskazywaliśmy w jaki sposób gospodarować budżetem domowym (ograniczanie zakupu słodczy dla dzieci, właściwe wykorzystywanie posiadanych i zakupywanych produktów, wykorzystywanie posiadanych ogródków i działek przydomowych do uprawy warzyw),
- ukazywaliśmy korzyści i straty wynikających z odpowiedniej dbałości o higienę osobistą rodziców i dzieci (zachowanie higieny sprzyja zdrowiu całej rodziny, będąc czystym i schludnie ubranym łatwiej nawiązujemy kontakty międzyludzkie, przyjemniej się przebywa z takimi osobami, nie jesteśmy źle postrzegani przez społeczeństwo).

W efekcie podejmowanych działań członkowie rodzin w większym stopniu podejmują starania o właściwe funkcjonowanie w środowisku domowym. Znajdują czas dla dzieci, podejmują wspólną naukę oraz starają się zwracać do nich w odpowiedni sposób. Dzieci są częściej myte, przebierane w czystą odzież oraz uczone podstawowych zasad higieny, w tym mycia rąk. Rodzice podejmują również próby częstszego utrzymywania czystości i porządku w domu, choć nie zawsze działania te przynoszą oczekiwane efekty.

Rola asystenta rodziny polega na koordynowaniu podejmowanych działań, ustalaniu harmono-

gramu i kolejności realizacji poszczególnych zadań, motywowaniu członków rodziny do ich wykonywania oraz zachęcaniu do podejmowania kolejnych prób w zakresie poprawy funkcjonowania rodziny.

Długofalowe działania asystenta w pracy z wytypowanymi rodzinami obejmowały:

- doprowadzenie metodą „małych kroków” do istotnych zmian w postępowaniu członków rodziny i ich sytuacji życiowej: podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, samodzielność w realizowaniu spraw na rzecz domu i rodziny, niwelowanie destrukcyjnych zachowań członków rodziny, podniesienie jakości życia,
- pomoc w nabyciu umiejętności koniecznych do utrzymywania prawidłowego porządku w domu i higieny członków rodziny,
- walkę z wyuczoną bezradnością – pomoc w załatwianiu różnych spraw urzędowych, w instytucjach, kontaktach z pracownikami służb społecznych, oświaty, ochrony zdrowia itp.- realizacja spraw zaległych, nawiązanie kontaktów, wykształcenie samodzielności i skuteczności w wykonywaniu tego typu zadań,
- wspieraliśmy rodziny dysfunkcyjne poprzez wskazywanie instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- udzielaliśmy dziecku i rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej niezbędnej pomocy socjalnej, psychologiczno-pedagogicznej, opiekuńczej, terapeutycznej – kierowanie do odpowiednich instytucji pomocowych,
- wspieraliśmy rodziny we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną: udzielanie pomocy rodzicom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wykrywanie i usuwanie przyczyn trudności, prowadzenie działalności profilaktycznej i doradczej, współpraca z pedagogami szkolnymi. Stworzenie możliwości rozwoju poradnictwa rodzinnego w zakresie pojawiających się problemów społecznych stanowiących przyczynę zagrożeń współczesnej rodziny oraz zwiększenie umiejętności wychowawczych rodziców poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną.

Rezultatem pracy asystenta rodziny jest poprawa funkcjonowania rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rodzice uczą się nawiązywania relacji z dziećmi, a także między sobą, pozyskują wiedzę na temat metod wychowania – co pozytywnie wpływa na kształtowanie odpowiednich postaw.

Członkowie rodzin nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, są bardziej świadomi własnych emocji i lepiej radzą sobie ze stresem. Wsparcie rodzin często stanowi pracę u podstaw. W wielu rodzinach należałoby nadrobić wieloletnie, a nawet wielopokoleniowe zaniedbania. Dorośli, którzy nie doświadczyli prawdziwego dzieciństwa, często powielają niewłaściwe wzorce, które przekazują swoim dzieciom. Najczęściej wynika to z niskiej świadomości ról małżeńskich i rodzicielskich. Każda rodzina mająca problemy, poddana jest wnikliwej diagnozie, na podstawie której konstruowany jest indywidualny plan

pomocy. W zależności od diagnozowanych problemów i potrzeb w środowisku rodzina otrzymuje wsparcie.

Efekty podejmowanych przez asystenta działań:

- przeprowadzaliśmy rzetelne diagnozy rodzin objętych pomocą,
- zapewniliśmy rodzinom przeżywającym trudności wsparcia finansowego oraz pracy socjalnej,
- prowadziliśmy edukację rodzin w zakresie dbania o zdrowie (zasady higieny, kalendarz szczepień dzieci, prawidłowe odżywianie, podjęcie leczenia odwykowego, pozyskanie stopnia niepełnosprawności),
- wspieraliśmy aktywność społeczną rodzin tj. zachęcaliśmy i motywowaliśmy do czynnego udziału w życiu społeczności lokalnej (udział w festynach i imprezach kulturalnych organizowanych przez OUK czy szkoły, informowanie o ofercie wypoczynku dzieci podczas ferii zimowych czy wakacji np. półkolonie organizowane przez UMiG w Chorzeliach i MGKRPA w Chorzeliach, udział w uroczystościach i wydarzeniach szkolnych),
- udzielaliśmy pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej (informowaliśmy o sposobach poszukiwania pracy; nauka pisania CV, listu motywacyjnego i życiorysu; motywowaliśmy do utrzymania pracy poprzez rozmowy wspierające).

Podsumowując, można stwierdzić, że zatrudnianie asystenta rodziny, którego zadaniem jest wspieranie naturalnego środowiska rodzinnego, jest znacznie korzystniejsze niż ponoszenie ustawowych kosztów związanych z umieszczaniem dzieci w pieczy zastępczej. Środki zaoszczędzone w ten sposób można przeznaczyć na podniesienie efektywności pracy asystenta rodziny. Brak profilaktycznych działań ze strony gminy prowadziłby do pogłębiania się kryzysów w rodzinach, a w przypadku skierowania dzieci do pieczy zastępczej gmina i tak musiałaby ponosić rosnące z roku na rok koszty ich utrzymania, zgodnie z określonymi w ustawie procentowymi podwyżkami.

W ramach realizacji ww. zadania Ośrodek sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach na bieżąco monitoruje sytuację dzieci w rodzinach objętych wsparciem. Zadanie to realizowane jest zarówno przez asystentów rodziny, jak i wszystkich pracowników socjalnych Ośrodka. W ramach tych działań prowadzona jest ścisła współpraca ze szkołami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz innymi instytucjami zajmującymi się sprawami rodziny. W przypadku stwierdzenia zagrożenia lub bardzo niepokojącej sytuacji w rodzinie, niezwłocznie informowany jest III Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Przasnyszu.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30 % w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

średnich miesięcznych wydatków ponoszonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadaptacyjnym.

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" z dnia 4 listopada 2016 roku wprowadziła nowe jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł, przysługujące rodzicom dziecka lub opiekunom faktycznym dziecka, jeżeli w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, zdiagnozowano u dziecka ciężkie i nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Świadczenie powyższe przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo faktycznemu dziecka bez względu na dochód, po wypełnieniu stosownego wniosku oraz podpisaniu zawartych w nim oświadczeń i dołączeniu wymaganych dokumentów tj. zaświadczenia, że matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną najpóźniej od 10 tygodnia ciąży do porodu (zaświadczenie takie wydaje lekarz lub położna); zaświadczenie lekarskie, które potwierdza u dziecka ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie takie może być wystawione wyłącznie przez lekarza, z którym NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii. Przepisy nie określają szczegółowo wzoru takiego zaświadczenia. Wniosek taki należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka.

Rok 2026 i kolejne będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinom, znajdujących się w trudnej sytuacji, które nie wypełniają swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienia rodzinom z problemami potrzebnego wsparcia w szczególności poprzez:

1. kontynuowanie realizacji usługi asystenta rodziny,
2. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych po zakończeniu pracy z asystentem rodziny,
3. kontynuację realizacji działań przewidzianych w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Chorzele,
4. realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" tj. zapewnienie dostępu do informacji i poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodziny i kobiety w trudnych ciążach.